

NATIONALE REKENINGEN

Deel 1 - Jaaraggregaten

2002

Instituut voor de Nationale Rekeningen

Dienst Financiële en economische statistieken
Nationale Bank van België, Brussel

Inhoud van de publicatie

De nationale rekeningen van België worden opgesteld volgens de definities van het Europees systeem van nationale en regionale rekeningen (ESR 1995).

De nationale jaarrekeningen worden in drie delen gepubliceerd. Een eerste publicatie verschijnt in april van het jaar dat volgt op het beschouwde jaar en bevat een eerste raming van de nationale aggregaten, opgesteld op basis van de kwartaalrekeningen. Een tweede, meer volledige en gedetailleerde publicatie verschijnt in oktober van het jaar dat volgt op het beschouwde jaar en bevat de sectorrekeningen en de tabellen per bedrijfstak (inclusief de kapitaalgoederenvoorraad), opgesteld op basis van de bronnen en de methodologie die van toepassing zijn op de jaarlijkse nationale rekeningen. Ze bevat daarenboven de gegevens over de functionele verdeling van de overheidsbestedingen volgens de Cofog-classificatie (Classification of the functions of the government). De cyclus van de jaarlijkse publicaties van de nationale rekeningen wordt afgesloten met de publicatie inzake de aanbod- en gebruikstabellen.

Tweemaal per jaar gebeurt er een raming van de overheidsrekeningen, waarvan de resultaten worden gepubliceerd op de website van de Nationale Bank van België. De resultaten van de eerste raming, verspreid eind maart, worden in de raming van de nationale aggregaten van de maand april verwerkt. De resultaten van de tweede raming, verspreid in juni, worden verwerkt en overgenomen in de gedetailleerde publicatie van de nationale rekeningen van de maand oktober.

Deze publicatie omvat de belangrijkste jaaraggregaten van de nationale economie over de periode 1993-2002. Ze bestaat uit twee hoofdstukken: het eerste geeft een korte synthese van de resultaten; in het tweede hoofdstuk zijn de verschillende statistische tabellen opgenomen (verdeling van het bruto binnenlands product volgens de invalshoeken toegevoegde waarde, bestedingen en inkomens; besparingen en vorderingensaldo van de nationale economie; werkzame personen en beloning van werknemers).

De rekeningen zijn opgesteld op basis van de op 28 maart 2003 beschikbare gegevens.

Bestelinformatie

Voor bestelling van en informatie over abonnementen en kortingen: Nationale Bank van België, dienst Documentatie – Publicaties, de Berlaimontlaan 14, 1000 Brussel.

Telefoon : 02 / 221 20 33
Fax : 02 / 221 31 63
E-mail : documentation@nbb.be

Voor meer informatie

Wie meer informatie wenst over de inhoud, de methodologie, de berekeningswijze en de bronnen kan terecht bij de dienst Financiële en Economische Statistieken van het departement Algemene Statistiek van de Nationale Bank van België.

Telefoon: 02 / 221 30 29
Fax : 02 / 221 31 43
E-mail : nationalaccounts@nbb.be

Verantwoordelijke uitgever J.-J. Vanhaelen , Chef van het departement Algemene Statistiek, Nationale Bank van België.

Woord vooraf

Deze publicatie bevat de eerste ramingen van het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) over de voornaamste aggregaten van de jaarlijkse nationale rekeningen voor 2002. De resultaten berusten grotendeels op de gegevens van de nationale kwartaalrekeningen.

Sinds zijn oprichting beschouwt het INR het inkorten van de publicatietermijnen voor de statistieken als een prioriteit. Het komt daarmee tegemoet aan de vereisten van zijn belangrijkste nationale en internationale klanten, waaronder de Europese Commissie en de Europese Centrale Bank.

De nationale kwartaalrekeningen, die in 1998 voor het eerst werden gepubliceerd, vormden een eerste fase in dit proces. Doordat deze gegevens drie en een halve maand na het einde van het beschouwde kwartaal beschikbaar zijn, kan vanaf de maand april van het jaar dat volgt op het referentiejaar een eerste jaarraming van het bruto binnenlands product en zijn componenten worden gepubliceerd, terwijl deze resultaten vroeger niet vóór juni beschikbaar waren.

Een tweede stap in dit proces werd in 2000 gezet met de publicatie van een "flash"-raming van de bbp-groei twee maand na het kwartaaleinde. Met dit resultaat - dat wordt overgemaakt aan Eurostat, het Bureau voor de Statistiek van de Europese Commissie -, kon de Belgische component worden opgenomen in de raming van de Europese gegevens, die 70 dagen na het einde van de periode wordt uitgevoerd.

De Europese Commissie wil de publicatietermijn van het Europese kwartaalaggregaat op zeer korte termijn terugbrengen tot ongeveer veertig dagen. Om deze nieuwe uitdaging aan te gaan, zal het INR alles in het werk stellen om zijn publicaties nog te versnellen. Uiteindelijk zouden de publicatietermijnen moeten worden afgestemd op die van de meest performante landen op het vlak van de nationale rekeningen.

De voorzitter van de Raad van Bestuur van
het Instituut voor de Nationale Rekeningen

Lambert Verjus

Brussel, april 2003

INHOUDSTAFEL

Woord vooraf	3
Hoofdstuk I - Synthese	7
1.1 Sleutelgegevens uit de nationale rekeningen	8
1.2 Oorsprong van het binnenlands product: opsplitsing van de toegevoegde waarde	9
1.3 Besteding van het binnenlands product: belangrijkste bestedingscategorieën	10
1.4 Verdeling van het binnenlands product: belangrijkste inkomenscategorieën	11
1.5 Beschikbaar inkomen, besparingen en financieringsaldo	13
Hoofdstuk II - Ramingen van de jaarlijkse aggregaten	17
1. Oorsprong van het binnenlands product: bruto toegevoegde waarde per bedrijfstak	17
1.1 Ramingen tegen werkelijke prijzen	17
1.2 Ramingen tegen prijzen van 1995	17
2. Besteding van het binnenlands product: belangrijkste bestedingscategorieën	18
2.1 Ramingen tegen werkelijke prijzen	16
2.2 Ramingen tegen prijzen van 1995	18
3. Verdeling van het binnenlands product: belangrijkste inkomenscategorieën	19
4. Beschikbaar inkomen, besparingen en vorderingenoverschot of -tekort	20
4.1 Ramingen tegen werkelijke prijzen	20
4.2 Reëel beschikbaar inkomen: ramingen tegen prijzen van 1995	20
5. Werkzame personen en beloning van werknemers	21
5.1 Nationale werkgelegenheid: aantal zelfstandigen en loontrekkenden	21
5.2 Binnenlandse werkgelegenheid: verdeling van de loontrekkende per bedrijfstak	21
5.3 Verdeling van de beloning van werknemers per bedrijfstak	21

Conventionele tekens	n.b.	niet beschikbaar
	p.m.	pro memorie
	v	voorlopig
	0	nul of kleiner dan de helft van de gebruikte eenheid

Hoofdstuk I - Synthese

1.1 SLEUTELGEGEVENS UIT DE NATIONALE REKENINGEN

Met slechts 0,7 pct. bleef de groei naar volume van het Belgisch bruto binnenlands product (bbp) in 2002 voor het tweede opeenvolgende jaar gering. Het is voor het eerst sinds begin jaren tachtig dat de groei gedurende twee opeenvolgende jaren zo laag blijft.

Hoewel de ontwikkeling in 2001 en 2002, over het jaar als geheel beschouwd, nagenoeg identiek was, werd in de twee jaren een sterk verschillend kwartaalverloop opgetekend: terwijl de verandering van het bbp ten opzichte van het voorgaande kwartaal tijdens de vier kwartalen van 2001 zich dicht bij het nulpunt bevond of negatief was, deed zich vanaf het eerste kwartaal van 2002 een herstel voor. De economische heropleving was echter fragieler dan in eerdere herstelperiodes. Die twee elementen - de uiterst slechte economische toestand in het begin van het jaar en de relatieve traagheid van de nadien opgetekende opwaartse ontwikkeling - verklaren de zwakte van de economische groei in 2002.

De stagnatie van de activiteit komt zowel tot uiting in de diensten (0,2 pct.) - in schril contrast tot het onafgebroken dynamisme van de voorgaande jaren - als in de industrie (0,5 pct.). In de bouwnijverheid is de activiteit zelfs gekrompen (-0,9 pct.).

Als open economie werd België zwaar getroffen door de bleke internationale handel. Terwijl het uitvoervolume van goederen en diensten in 2001 nog met 1,1 pct. was gestegen, is het in 2002 met 0,4 pct. gedaald.

Maar ook de binnenlandse vraag kon de activiteit niet schragen. De bestedingen van zowel de huishoudens als de ondernemers leden onder de grote onzekerheid omtrent de economische, financiële en geopolitieke ontwikkelingen. Zo hebben de huishoudens (-3,0 pct.) en de ondernemingen (-4,5 pct.) hun investeringen in 2002 sterk teruggeschroefd, terwijl de consumptieve bestedingen van de huishoudens slechts met 0,6 pct. zijn toegenomen. Die laatste groeicijfer is evenwel beïnvloed door een zuiver boekhoudkundige wijziging, die wordt toegelicht op pagina 11. Wordt hiermee geen rekening gehouden, dan zou de particuliere consumptie in 2002 met 1,1 pct. zijn gestegen, een (laag) tempo dat vergelijkbaar is met dat van een jaar eerder (0,9 pct.).

De gelijktijdige verzwakking van de binnenlandse vraag en de uitvoer kwam tot uiting in een daling van de invoer van goederen en diensten met 0,1 pct.

Na eind 2000 een hoogtepunt te hebben bereikt, is de werkgelegenheidsgroei in de loop van de laatste twee jaar vertraagd, met zelfs een lichte daling in 2002. Uitgedrukt in aantal werkzame personen, zou het werkgelegenheidsverloop zijn omgeslagen van een groei met zowat 60.000 eenheden (1,4 pct.) in 2001 in een daling van ongeveer 8.000 (-0,2 pct.) in 2002.

SLEUTELGEGEVENS UIT DE NATIONALE REKENINGEN

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Ontwikkeling van de voornaamste componenten van het bbp tegen prijzen van 1995 (veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)</i>									
Bruto binnenlands product	3,2	2,4	1,2	3,6	2,0	3,2	3,7	0,8	0,7
Consumptieve particuliere bestedingen	2,4	1,6	1,1	2,1	3,0	2,2	3,4	0,9	0,6
Totaal bruto-investeringen in vaste activa	0,4	3,4	0,9	7,2	3,0	4,3	4,1	0,5	-2,7
Uitvoer van goederen en diensten	8,4	5,2	2,9	6,1	5,9	5,0	8,2	1,1	-0,4
Invoer van goederen en diensten	7,2	4,0	2,5	5,1	7,5	4,1	8,4	0,8	-0,1
Netto-uitvoer van goederen en diensten ¹	0,9	0,9	0,3	0,9	-0,7	0,9	0,3	0,3	-0,3
<i>Ontwikkeling van het aantal werkzame personen (veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)</i>									
Werkzame personen			0,3	0,9	1,8	1,3	1,9	1,4	-0,2

¹ Bijdrage tot de verandering van het bbp.

1.2 OORSPRONG VAN HET BINNENLANDS PRODUCT: OPSPLITSING VAN DE TOEGEVOEGDE WAARDE

Alle bedrijfstakken droegen bij tot de teleurstellende prestatie van de Belgische economie in 2002.

In tegenstelling tot de voorgaande jaren, ligt de belangrijkste verklaring bij de ontwikkeling van de toegevoegde waarde in de diensten. Die had de groei tijdens de voorgaande jaren immers in ruime mate geschraagd, maar in 2002 gingen de diensten er nauwelijks op vooruit (0,2 pct.). Dit is wellicht gedeeltelijk te wijten aan het verloop van de activiteit in de informaticadiensten, die tijdens de voorgaande jaren was gestimuleerd door de voorbereiding van de ondernemingen en de overheidsinstellingen op de overgang naar het jaar 2000 en de invoering van de euro. Ook de luchtvaartsector, die hard getroffen werd door een aanzienlijke vermindering van het verkeer en het verdwijnen van een aantal belangrijke maatschappijen, droeg bij tot de verslapping van de activiteit. Hetzelfde geldt voor de financiële sector, die de gevolgen ondervond van de herstructureringsinspanningen en de terugval van de beurskoersen.

De industriële activiteit vertoonde een volledig verschillend verloop. Hoewel de groei over het geheel van het jaar 2002 relatief gering bleef (0,5 pct.), heeft de toegevoegde waarde van de industrie zich vanaf de eerste maanden van het jaar hersteld, nadat eind 2001 een dieptepunt was bereikt.

In de bouwnijverheid bleef de activiteit daarentegen voor het tweede opeenvolgende jaar futloos (-0,9 pct.).

De bruto toegevoegde waarde van de landbouw, bosbouw en visserij is in 2002 naar volume dan weer met 14,7 pct. gestegen. Die forse stijging volgt op twee opeenvolgende jaren van daling en houdt onder meer verband met een uiterst overvloedige graan- en fruitoogst en met een productiestijging in de rundveesector.

OORSPRONG VAN HET BINNENLANDS PRODUCT

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Tegen prijzen van 1995 (veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)</i>									
Landbouw, bosbouw en visserij	-6,9	2,1	-2,4	3,6	4,9	6,7	-1,2	-4,0	14,7
Industrie	4,2	3,3	3,5	6,7	1,3	1,7	4,6	0,2	0,5
Bouwnijverheid	1,1	2,6	-2,7	3,7	-2,2	2,5	8,7	0,1	-0,9
Diensten	2,7	3,0	0,4	2,4	2,2	2,8	2,3	1,9	0,2
Bruto binnenlands product	3,2	2,4	1,2	3,6	2,0	3,2	3,7	0,8	0,7

1.3 BESTEDING VAN HET BINNENLANDS PRODUCT: BELANGRIJKSTE BESTEDINGS-CATEGORIEËN

Tegen een onzekere economische en geopolitieke achtergrond is de internationale goederenhandel vanaf 2001 geleidelijk verslechterd. Deze uitgesproken vertraging beïnvloedde niet alleen de Belgische goederenuitvoer, maar onrechtstreeks ook de uitvoer van diensten (goederenvervoer, internationale driehoekshandel, enz.), die al getroffen was door de gevolgen voor de luchtvaart van de aanslagen van 11 september 2001. Al met al is de uitvoer van goederen en diensten in 2002 met 0,4 pct. teruggelopen, meteen de eerste daling sinds 1980.

Net als in 2001 kan de zwakke economische groei in 2002 tevens worden toegeschreven aan de futloze binnenlandse vraag (0,1 pct.).

De consumptieve bestedingen van de huishoudens naar volume zijn in 2002 met slechts 0,6 pct. toegenomen. Deze zwakke groei moet echter gerelativeerd worden omwille van het effect van de herklassering van de openbare radio- en televisieomroepen in de nationale rekeningen, dat wordt toegelicht op pagina 11. Wordt geen rekening gehouden met deze boekhoudkundige wijziging, dan is de particuliere consumptie in 2002 met 1,1 pct. gestegen, een tempo dat vergelijkbaar is met dat van een jaar eerder (0,9 pct.). Anderzijds hebben de particulieren hun investeringen in woongebouwen voor het tweede opeenvolgende jaar teruggeschoefd (-3,0 pct.). Die terughoudendheid kan wellicht worden toegeschreven aan het sombere conjunctuurklimaat, maar mogelijk ook aan de begin 2002 in werking getreden verlaging van de registratierechten in Vlaanderen, die een gedeelte van de activiteit van de nieuwbouw kan hebben verlegd naar de secundaire vastgoedmarkt.

Als gevolg van de zwakke vraag en de aanhoudende onzekerheid omtrent de

economische, financiële en geopolitieke ontwikkelingen, liep ook de brutovorming van vast kapitaal door de ondernemingen in 2002 terug (-4,5 pct.). Wordt geen rekening gehouden met verscheidene door de bedrijven verrichte aankopen van onroerende goederen van de overheid (voor een bedrag van 195 miljoen euro in 2002, tegen 320 miljoen in 2001), dan beliep de daling 4,2 pct. Dat is de sterkste vermindering sinds 1993.

De overheid was de enige sector waarvan de bestedingen de groei van de binnenlandse vraag in 2002 hebben geschraagd. Hoewel de stijging van de consumptieve bestedingen van de overheid vertraagde, beliep ze toch 1,6 pct. Dit cijfer werd echter gunstig beïnvloed door de boekhoudkundige effecten van de sectorwijziging van de openbare radio- en televisieomroepen. Zonder die effecten zou de stijging van de overheidsconsumptie beperkt gebleven zijn tot 0,9 pct. De overheid heeft ook haar investeringen opgevoerd, namelijk met 14,3 pct.. Die forse stijging is echter gedeeltelijk toe te schrijven aan de in vergelijking met 2001 beduidend minder omvangrijke verkopen van overheidsgebouwen, die worden geboekt als desinvesteringen. Maar zelfs zonder deze verkopen zouden de overheidsinvesteringen in 2002 echter met 10,2 pct. zijn toegenomen.

Als gevolg van de zwakke binnen- en buitenlandse vraag is ook de invoer van goederen en diensten in 2002 licht gedaald. De daling (-0,1 pct.) was geringer dan die van de uitvoer, wat verklaart waarom de netto-uitvoer al bij al een negatieve bijdrage (-0,3 procentpunt) tot de bbp-groei heeft geleverd.

BESTEDING VAN HET BINNENLANDS PRODUCT

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Tegen prijzen van 1995 (veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)</i>									
Consumptieve particuliere bestedingen	2,4	1,6	1,1	2,1	3,0	2,2	3,4	0,9	0,6
Consumptieve bestedingen van de overheid	1,4	1,3	2,4	0,2	1,0	3,6	2,3	2,2	1,6
Investerings in vaste activa	0,4	3,4	0,9	7,2	3,0	4,3	4,1	0,5	-2,7
Investerings van de ondernemingen	-1,9	4,9	5,6	6,8	4,5	2,2	5,5	2,9	-4,5
Investerings in woongebouwen	5,5	4,4	-8,4	10,5	0,0	5,7	0,9	-2,0	-3,0
Overheidsinvesteringen	2,1	-8,6	-5,9	1,8	-0,1	19,4	1,9	-11,8	14,3
Voorraadwijzigingen ¹	0,6	-0,4	-0,4	0,0	0,3	-0,5	0,3	-0,6	0,9
Uitvoer van goederen en diensten	8,4	5,2	2,9	6,1	5,9	5,0	8,2	1,1	-0,4
Invoer van goederen en diensten	7,2	4,0	2,5	5,1	7,5	4,1	8,4	0,8	-0,1
Netto-uitvoer van goederen en diensten ¹	0,9	0,9	0,3	0,9	-0,7	0,9	0,3	0,3	-0,3
Bruto binnenlands product	3,2	2,4	1,2	3,6	2,0	3,2	3,7	0,8	0,7

¹ Bijdrage tot de verandering van het bbp

<u>Technische nota: weerslag op de nationale boekhouding van de verandering van sector van de openbare radio- en televisieomroepen</u>	
Krachtens de Lambermont-akkoorden wordt het kijk- en luistergeld vanaf 1 januari 2002 door de Gewesten geïnd, en niet langer door de Gemeenschappen. Die blijven voor de openbare radio- en televisieomroepen echter de subsidiërende macht. De verbreking van de (vrijwel) rechtstreekse band tussen de inning van het kijk- en luistergeld en de financiering van deze omroepen wijzigt de manier waarop hun transacties in de nationale rekeningen worden beschouwd. Overeenkomstig de voorschriften van het Europese Rekeningsysteem 1995 (ESR 1995) werd het kijk- en luistergeld tot dusver beschouwd als een verkoop van diensten door de radio- en televisieomroepen, tot betaling van een consumptieve besteding vanwege de gezinnen, aangezien de administratie die het kijk- en luistergeld inde, ook de administratie was die de omroepen financierde. Aangezien hun eigen ontvangsten (kijk- en luistergeld en omzet) meer dan de helft van de kosten dekken, werden de VRT, de RTBF en de BRF bijgevolg beschouwd als handeldrijvende openbare instellingen, die werden geklasseerd bij de niet-financiële vennootschappen. Aangezien de rechtstreekse band tussen de financiering van de omroepen en het kijk- en luistergeld verbroken is, wordt het kijk- en luistergeld vanaf januari 2002 beschouwd als een belasting van de particulieren en niet langer als een consumptieve besteding. Bovendien worden de omroepen niet langer in hoofdzaak gefinancierd met eigen ontvangsten (omzet), maar door een openbare dotatie. Bijgevolg worden zij voortaan gelijkgesteld met de openbare besturen. Deze verandering van classificatie van de openbare radio- en televisieomroepen heeft tal van, louter boekhoudkundige, gevolgen voor de berekening van de variabelen van de nationale rekeningen.	Zij heeft met name een weerslag op de berekening van het bruto binnenlands product (bbp) volgens de drie invalshoeken ervan: - toegevoegde waarde: als niet-financiële vennootschappen werd de waarde van de productie van de openbare radio- en televisieomroepen verkregen door de som te maken van de omzet, van het kijk- en luistergeld en van de andere ontvangsten; als niet-handeldrijvende openbare entiteiten wordt de productie van deze omroepen voortaan verkregen door de som te maken van hun kosten (aankopen van goederen en diensten, bezoldigingen en afschrijvingen); in totaal wordt het bbp met 0,1 procent verminderd; - bestedingen: het kijk- en luistergeld werd vroeger volledig beschouwd als een consumptieve besteding van de gezinnen; voortaan wordt het behandeld als een belasting van de particulieren, waarvan slechts een gedeelte wordt gebruikt als consumptieve besteding van de openbare besturen; voor zover volgens het ESR 1995 de overheidsconsumptie overeenstemt met de waarde van de productie, na aftrek van de betalingen door andere institutionele eenheden, wordt immers voortaan enkel het gedeelte van het kijk- en luistergeld dat de productiekosten van de openbare radio- en televisieomroepen dekt, na aftrek van de eigen exploitatieopbrengsten (omzet en andere ontvangsten), als consumptieve besteding in aanmerking genomen; in totaal vermindert de finale consumptie van de economie met 0,2 procent; de gezinsconsumptie daalt met 0,5 procent, terwijl de consumptie van de openbare besturen met 0,7 procent toeneemt; - inkomen: het gedeelte van het kijk- en luistergeld dat door de Gemeenschappen werd bewaard, werd beschouwd als een belasting op de productie, die door de radio- en televisieomroepen werd betaald; in de nieuwe situatie is deze boeking niet meer gangbaar; in deze optiek wordt de daling van het bbp dus gekenmerkt door een terugval van de belastingen op de productie.

1.4 VERDELING VAN HET BINNENLANDS PRODUCT: BELANGRIJKSTE INKOMENSCATEGORIEËN

De beloning van de werknemers is in 2002 met 3,9 pct. toegenomen. Dat de loonsom ondanks de daling van de werkgelegenheid is toegenomen, komt voornamelijk door de vertraging die eigen is aan het automatisch indexeringsmechanisme van de lonen en door de toepassing van de collectieve arbeidsovereenkomsten. Aangezien de lonen op basis van een afgevlakt en vertraagd verloop van de gezondheidsindex aan de consumptieprijzen worden aangepast, werden ze in 2002 beïnvloed door de relatief hoge inflatie van 2001, maar niet door de in 2002 opgetekende aanmerkelijke vertraging in de stijging van het prijspeil. Parallel daaraan kwamen de sectorale collectieve arbeidsovereenkomsten van 2001, die werden afgesloten op basis van het interprofessioneel akkoord tussen de sociale partners van eind 2000, vaak pas met vertraging tot uiting in 2002 via loonsverhogingen in de particuliere sector.

Het bruto exploitatieoverschot en het gemengde inkomen samen zijn in 2002 licht gedaald (-0,2 pct.).

De zwakte van het bruto exploitatieoverschot van de ondernemingen heeft te maken met de daling van het verkoopvolume, vooral op de exportmarkten. Ook de ontwikkeling van het gemengde inkomen, dat zowel de bezoldiging van het werk van de zelfstandigen omvat als de vergoeding van het kapitaal dat ze in hun ondernemingen hebben geïnvesteerd, werd eveneens afgeremd door de futloze economische activiteit.

Vermits de bezoldiging van de werknemers in waarde sneller is toegenomen dan het bbp (2,5 pct.), is de beloningsquote van de werknemers in 2002 gestegen, tot 53,2 pct. Het bruto exploitatieoverschot en het gemengde inkomen hebben zich daarentegen in minder gunstige zin ontwikkeld dan de beloning van de werknemers, zodat hun aandeel in het bruto binnenlands inkomen is gedaald, tot 34,8 pct.

VERDELING VAN HET NATIONAAL PRODUCT

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
<i>In procenten van het bruto binnenlands inkomen</i>									
Beloning van werknemers	52,4	52,0	51,7	51,3	51,2	51,5	51,3	52,5	53,2
Bruto exploitatieoverschot en gemengd inkomen	36,1	36,7	36,5	36,6	36,8	36,3	36,5	35,8	34,8
Netto belastingen op productie en invoer	11,5	11,3	11,7	12,1	12,0	12,3	12,3	11,7	12,0
Bruto nationaal inkomen	100	100	100	100	100	100	100	100	100

1.5 BESCHIKBAAR INKOMEN, BESPARINGEN EN FINANCIERINGSSALDO

Gemeten tegen werkelijke prijzen is het bruto nationaal inkomen (bni) van de Belgische economie in 2002 sneller gestegen dan het bbp (2,8 tegen 2,5 pct.). Dit groeiverschil kan worden verklaard door de verbetering van het saldo van de factorinkomens met het buitenland, waarvan de bijdrage aan de groei van het bni 0,3 procentpunt bedroeg. Dit saldo werd onder meer gunstig beïnvloed door de in 2002 doorgevoerde hervorming van de financieringswijzen van de Europese Unie. In de technische toelichting hieronder wordt verder ingegaan op deze hervorming en haar gevolgen voor het verloop van het bni.

Het totale netto beschikbare inkomen is gestegen van 218,5 miljard euro in 2001 tot 224,8 miljard in 2002, een toename met 6,3 miljard euro.

Vermits de consumptieve bestedingen iets minder sterk (met zowat 6 miljard euro) zijn gestegen dan het beschikbare inkomen, zijn de netto besparingen van de Belgische economie in 2002 met 0,3 miljard euro toegenomen, tot 25,2 miljard euro.

Rekening houdend met het verbruik van vaste activa, beliepen de bruto besparingen 64,8 miljard euro, een verhoging met 1,7 miljard euro ten opzichte van 2001. Over het geheel genomen is de financieringscapaciteit van de Belgische economie in 2002 met 2,8 miljard euro gestegen en vertegenwoordigde ze 5,4 pct. van het bbp.

Uitgedrukt in reële termen, is het bruto binnenlands inkomen in 2002 met 1,6 pct. toegenomen. Deze stijging is duidelijk hoger dan die van het bbp tegen constante prijzen (0,7 pct.). Een en ander kan worden verklaard door de verbetering van de ruilvoet van de Belgische economie in 2002. Gekoppeld aan de toename van het saldo van de van het buitenland ontvangen primaire inkomsten, heeft deze verbetering van de ruilvoet een positieve weerslag gehad op het bni, dat een reële groei van 1,8 pct. heeft laten optekenen.

Technische toelichting: weerslag van de gewijzigde financieringsmethoden van de Europese Unie op het bruto nationaal inkomen

De Europese Unie wordt gefinancierd door vier soorten middelen. De eerste twee financieringsmethoden, te weten de heffingen op landbouwproducten en de douanerechten die door de Lidstaten worden geïnd en aan de Europese Unie worden doorgestort, vormen de eigen middelen van de Gemeenschapsbegroting. De derde financieringsbron omvat de overdracht door de Lidstaten van een deel van hun BTW-ontvangsten op basis van een vast percentage van de belastinggrondslag. De vierde financieringsbron, ten slotte, is gekoppeld aan het bruto nationaal inkomen, en wordt berekend per saldo, teneinde een evenwichtige Europese begroting te bereiken.

De storting van de vierde financieringsbron, die door het ESR 1995 als een overdracht tussen de Lidstaat en de Europese Unie wordt beschouwd, beïnvloedt het bruto nationaal inkomen niet. De overdracht door de Lidstaat van een gedeelte van zijn BTW-ontvangsten aan de Europese Unie - de derde financieringsbron - vormt volgens het ESR 1995 daarentegen een Europese belasting, en heeft als dusdanig een rechtstreekse weerslag op de berekening van het bruto nationaal inkomen, doordat hij een rol speelt in de berekening van de aan het buitenland gestorte primaire inkomens.

Tijdens de Europese top van Berlijn, in maart 1999, werd besloten de financiering van de Europese Unie in diverse opzichten te wijzigen. Zo is het percentage van de BTW-ontvangsten dat door de Lidstaat aan de Europese Unie moet worden afgestaan als derde financieringsbron, met ingang van 2002 neerwaarts herzien van 1 naar 0,75 pct.

Deze financieringswijze benadeelt immers de minder rijke Lidstaten, waar het aandeel van de particuliere consumptie in het bruto binnenlands product relatief hoog is. Deze verlaging van de Europese financiering werd echter gecompenseerd door een verhoging van de bijdrage gekoppeld aan het bruto nationaal inkomen, teneinde het aandeel van elk land beter in overeenstemming te brengen met zijn relatieve welvaartspeil.

Door de verhoging van een boekhoudkundige post die een impact heeft op de berekening van het bruto nationaal inkomen - namelijk het saldo van de primaire inkomens ontvangen van en gestort aan het buitenland, dat positief beïnvloed wordt door de daling van de aan de Europese Unie gestorte inkomens - en door de verlaging van een post die het bruto nationaal inkomen niet beïnvloedt - namelijk het saldo van de lopende overdrachten ontvangen van en gestort aan het buitenland, dat negatief beïnvloed wordt door de toename van de bijdrage aan de Europese begroting uit hoofde van de vierde financieringsbron -, heeft de verandering van de financieringswijzen van de Europese Unie een verhoging van het bruto nationaal inkomen tot gevolg.

De impact is van zuiver boekhoudkundige aard; vermits de verlaging van de derde financieringsbron werd gecompenseerd door de verhoging van de vierde bron, heeft de herziening van de financieringsmethoden de globale bijdrage van België aan de begroting van de Europese Unie immers niet gewijzigd.

BESCHIKBAAR INKOMEN, BESPARINGEN EN FINANCIERINGSVERMOGEN OF -BEHOEFTE

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
<i>Tegen lopende prijzen (miljarden euro's)</i>									
Bruto binnenlands product	195,0	202,2	207,0	217,2	225,2	235,6	247,5	254,3	260,7
Saldo van de primaire inkomens ontvangen van het buitenland	4,5	4,2	4,1	4,3	4,8	4,7	5,2	4,6	5,4
Bruto nationaal inkomen	199,6	206,3	211,1	221,5	230,0	240,3	252,6	258,9	266,1
Verbruik van vaste activa	27,5	28,7	29,8	30,8	31,8	33,4	35,8	38,2	39,7
Netto nationaal inkomen	172,1	177,6	181,3	190,7	198,2	206,9	216,8	220,6	226,4
Saldo van de lopende over- drachten met het buitenland	-1,5	-1,4	-2,0	-2,0	-2,4	-2,5	-2,3	-2,2	-1,6
Beschikbaar inkomen (netto)	170,6	176,2	179,2	188,6	195,9	204,4	214,5	218,5	224,8
Nationale consumptie	147,6	152,9	158,1	163,6	169,9	176,6	186,2	193,6	199,6
Besparingen (netto)	23,0	23,3	21,1	25,1	26,0	27,9	28,3	24,9	25,2
Bruto-investeringen inclusief voorraadveranderingen	39,6	40,6	40,5	44,0	45,8	48,7	53,3	51,8	50,6
Saldo van de kapitaaltransacties met het buitenland	-0,2	-0,2	-0,0	0,4	-0,0	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Vorderingenoverschot van de totale economie	10,6	11,2	10,5	12,2	12,0	12,6	10,6	11,3	14,1
<i>Reëel inkomen (veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)</i>									
Bruto binnelands product tegen vaste prijzen	3,2	2,4	1,2	3,6	2,0	3,2	3,7	0,8	0,7
Handelsoverschot of -tekort als gevolg van de ruilvoetverandering ¹	-0,3	-0,6	-0,5	-0,6	0,8	-0,6	-1,6	0,0	0,9
Reëel bruto binnenlands inkomen	2,9	1,8	0,7	3,0	2,9	2,6	2,1	0,8	1,6
Saldo van de primaire inkomens ontvangen van het buitenland ¹	0,8	-0,2	-0,1	0,0	0,2	-0,1	0,1	-0,3	0,3
Reëel bruto nationaal inkomen	3,7	1,5	0,6	3,0	3,0	2,5	2,2	0,5	1,8

¹ Bijdrage tot de verandering van het bni

Hoofdstuk II - Ramingen van de jaarlijkse aggregaten

1 OORSPRONG VAN HET BINNENLANDS PRODUCT: BRUTO TOEGEVOEGDE WAARDE PER BEDRIJFSTAK

1.1 RAMINGEN TEGEN WERKELIJKE PRIJZEN

(ramingen tegen basisprijzen, in miljoenen euro's)

	Section Nace-Bel	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Landbouw, jacht, bosbouw en visserij	A+B	3.272	3.330	3.045	3.145	3.294	3.175	2.887	3.134	3.414	3.124
Nijverheid	C+D+E	39.030	41.100	43.765	44.378	46.573	47.233	47.634	49.749	49.463	50.371
Bouwnijverheid	F	9.079	9.328	9.732	9.419	9.832	9.993	10.794	11.502	11.880	12.123
Diensten		122.543	128.774	133.582	137.336	142.836	149.943	157.293	163.935	171.059	175.550
Handel, vervoer en verkeer	G+H+I	37.332	38.392	39.097	39.070	40.644	42.323	44.080	45.580	47.792	48.724
Financiële diensten, immobiëlen, huur en diensten aan bedrijven	J+K	43.661	46.555	49.125	52.074	54.606	58.477	61.324	64.044	66.113	67.172
Overheid en onderwijs	L+M	25.594	26.915	27.932	28.452	29.343	30.105	31.360	32.450	33.796	35.782
Andere diensten	N+O+P	15.955	16.912	17.429	17.740	18.243	19.038	20.529	21.861	23.359	23.872
Andere componenten ¹		11.143	12.508	12.049	12.711	14.637	14.900	17.024	19.149	18.466	19.576
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen		185.067	195.040	202.174	206.989	217.173	225.244	235.632	247.469	254.283	260.744

¹ Productgebonden belastingen min subsidies en indirect gemeten diensten van financiële intermediairs (IGDFI).

1.2 RAMINGEN TEGEN PRIJZEN VAN 1995

(ramingen tegen basisprijzen, in miljoenen euro's)

	Section Nace-Bel	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Landbouw, jacht, bosbouw en visserij	A+B	3.202	2.981	3.045	2.973	3.081	3.232	3.449	3.407	3.270	3.752
Nijverheid	C+D+E	40.622	42.347	43.765	45.301	48.345	48.979	49.813	52.106	52.185	52.452
Bouwnijverheid	F	9.384	9.485	9.732	9.466	9.812	9.596	9.839	10.694	10.705	10.613
Diensten		126.235	129.674	133.582	134.118	137.315	140.342	144.207	147.541	150.309	150.555
Handel, vervoer en verkeer	G+H+I	38.233	38.658	39.097	37.766	38.102	38.316	39.063	39.981	41.663	41.961
Financiële diensten, immobiëlen, huur en diensten aan bedrijven	J+K	44.248	46.336	49.125	50.851	53.488	55.867	57.364	58.464	58.595	58.122
Overheid en onderwijs	L+M	27.137	27.720	27.932	28.356	28.393	28.704	29.351	29.723	30.002	30.530
Andere diensten	N+O+P	16.617	16.960	17.429	17.145	17.332	17.456	18.429	19.374	20.048	19.942
Andere componenten ¹		11.874	13.008	12.049	12.763	13.407	14.082	15.816	17.685	16.747	17.430
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen		191.318	197.496	202.174	204.621	211.960	216.232	223.124	231.433	233.216	234.801

¹ Productgebonden belastingen min subsidies en indirect gemeten diensten van financiële intermediairs (IGDFI).

2 BESTEDING VAN HET BINNENLANDS PRODUCT: BELANGRIJKSTE BESTEDINGSCATEGORIEËN

2.1 RAMINGEN TEGEN WERKELIJKE PRIJZEN

(miljoenen euro's)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Consumptieve particuliere bestedingen ¹	101.469	106.247	109.652	113.232	117.584	122.412	126.608	133.834	138.457	141.899
Consumptieve bestedingen van de overheid	39.593	41.349	43.234	44.850	46.003	47.478	49.957	52.362	55.103	57.722
Bruto binnenlandse kapitaalvorming	37.421	39.583	40.608	40.478	44.025	45.750	48.740	53.322	51.765	50.630
Bruto kapitaalvorming	36.949	37.991	40.192	41.156	44.338	46.444	49.308	52.377	52.897	51.228
Bruto-investeringen van de ondernemingen, zelfstandigen en IZW's	24.077	24.125	25.918	27.889	29.896	31.747	33.136	35.544	36.740	34.642
Bruto-investeringen in woongebouwen ²	9.245	10.048	10.717	9.897	11.009	11.202	11.949	12.400	12.251	12.174
Bruto-investeringen van de overheid	3.628	3.818	3.557	3.370	3.433	3.496	4.224	4.433	3.907	4.412
Veranderingen in voorraden	472	1.592	416	-678	-313	-694	-568	944	-1.132	-597
Netto-uitvoer van goederen en diensten (uitvoer - invoer)	6.584	7.861	8.680	8.430	9.561	9.604	10.327	7.952	8.958	10.493
Totale uitvoer	119.316	130.939	139.622	146.158	162.241	169.816	178.290	211.594	217.055	214.552
Totale invoer	112.732	123.079	130.943	137.728	152.680	160.212	167.963	203.642	208.096	204.059
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen	185.067	195.040	202.174	206.989	217.173	225.244	235.632	247.469	254.282	260.744

¹ Consumptieve bestedingen van de huishoudens en de instellingen zonder winsttoegmerk (IZW's).

² Renovatiewerken, registratierechten en kosten van notariële acte inbegrepen.

2.2 RAMINGEN TEGEN PRIJZEN VAN 1995

(miljoenen euro's)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Consumptieve particuliere bestedingen ¹	105.367	107.889	109.652	110.841	113.197	116.625	119.133	123.127	124.295	124.993
Consumptieve bestedingen van de overheid	42.107	42.695	43.234	44.287	44.371	44.815	46.429	47.510	48.551	49.341
Bruto binnenlandse kapitaalvorming	38.822	40.087	40.608	40.121	43.095	45.039	45.895	48.485	47.298	47.993
Bruto kapitaalvorming	38.721	38.865	40.192	40.545	43.481	44.803	46.745	48.643	48.890	47.557
Bruto-investeringen van de ondernemingen, zelfstandigen en IZW's	25.183	24.711	25.918	27.376	29.224	30.547	31.211	32.924	33.889	32.373
Bruto-investeringen in woongebouwen ²	9.728	10.262	10.717	9.821	10.849	10.851	11.470	11.577	11.346	11.006
Bruto-investeringen van de overheid	3.810	3.891	3.556	3.348	3.407	3.405	4.064	4.142	3.655	4.179
Veranderingen in voorraden	101	1.222	416	-424	-386	236	-850	-159	-1.592	436
Netto-uitvoer van goederen en diensten (uitvoer - invoer)	5.022	6.825	8.680	9.376	11.299	9.752	11.667	12.311	13.072	12.474
Totale uitvoer	122.412	132.713	139.622	143.622	152.420	161.387	169.498	183.449	185.546	184.799
Totale invoer	117.390	125.888	130.943	134.246	141.121	151.635	157.831	171.138	172.474	172.326
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen	191.318	197.496	202.174	204.621	211.960	216.232	223.124	231.433	233.216	234.801

¹ Consumptieve bestedingen van de huishoudens en de instellingen zonder winsttoegmerk (IZW's).

² Renovatiewerken, registratierechten en kosten van notariële acte inbegrepen.

3 VERDELING VAN HET BINNENLANDS PRODUCT: BELANGRIJKSTE INKOMENSCATEGORIEËN

(miljoenen euro's)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Beloning van werknemers	98.391	102.204	105.199	107.061	111.440	115.254	121.294	126.847	133.381	138.603
Lonen	72.995	75.648	78.004	79.397	82.554	85.066	90.039	94.791	99.506	103.478
Sociale premies	25.397	26.556	27.195	27.664	28.886	30.188	31.255	32.056	33.875	35.125
Bruto exploitatieoverschot en bruto gemengd inkomen ¹	66.094	70.325	74.177	75.639	79.456	82.857	85.461	90.270	91.044	90.830
Netto belastingen op productie en invoer	20.582	22.511	22.798	24.290	26.277	27.133	28.877	30.352	29.858	31.311
Bruto binnenlands inkomen tegen marktprijzen	185.067	195.040	202.174	206.989	217.173	225.244	235.632	247.469	254.282	260.744

¹ Met inbegrip van het gebruik van vaste activa (afschrijvingen).

4 BESCHIKBAAR INKOMEN, BESPARINGEN EN VORDERINGENOVERSCHOT OF -TEKORT

4.1 RAMINGEN TEGEN WERKELIJKE PRIJZEN

(miljoenen euro's)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bruto binnenlands inkomen tegen marktprijzen	185.067	195.040	202.174	206.989	217.173	225.244	235.632	247.469	254.282	260.744
Saldo van de primaire inkomens van/naar het buitenland	2.832	4.518	4.170	4.125	4.297	4.804	4.695	5.167	4.587	5.354
Bruto nationaal inkomen	187.899	199.558	206.343	211.115	221.469	230.048	240.327	252.636	258.869	266.098
Verbruik van vaste activa	26.107	27.455	28.747	29.836	30.777	31.810	33.429	35.816	38.240	39.661
Netto nationaal inkomen	161.792	172.103	177.596	181.279	190.692	198.238	206.898	216.820	220.629	226.437
Saldo van de inkomensoverdrachten van/naar het buitenland	-1.271	-1.523	-1.379	-2.049	-2.046	-2.363	-2.458	-2.316	-2.170	-1.631
Netto nationaal beschikbaar inkomen	160.521	170.580	176.218	179.230	188.646	195.875	204.440	214.504	218.460	224.806
Nationale consumptie	141.062	147.596	152.886	158.082	163.587	169.891	176.564	186.196	193.559	199.621
Netto nationale besparingen	19.459	22.984	23.332	21.148	25.059	25.984	27.875	28.308	24.900	25.185
Investerings in vaste activa	36.949	37.991	40.192	41.156	44.338	46.444	49.308	52.377	52.897	51.228
Veranderingen in voorraden	472	1.592	416	-678	-313	-694	-568	944	-1.132	-597
Saldo van de kapitaaltransacties met het buitenland	-293	-223	-227	-10	445	-43	32	-141	-129	-132
Vorderingenoverschot (+)/-tekort (-) van de totale economie	7.852	10.633	11.236	10.479	12.204	11.975	12.630	10.584	11.289	14.083

4.2 REËEL BESCHIKBAAR INKOMEN: RAMINGEN TEGEN PRIJZEN VAN 1995

(miljoenen euro's)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Bruto binnenlands inkomen tegen marktprijzen	191.318	197.496	202.174	204.621	211.960	216.232	223.124	231.433	233.216	234.801
Ruilvoetwinst of -verlies ¹	1.783	1.179	0	-1.125	-2.390	-643	-1.907	-5.525	-5.532	-3.528
Reëel bruto binnenlands inkomen	193.101	198.675	202.174	203.496	209.569	215.589	221.217	225.909	227.684	231.273
Saldo van de reële primaire inkomens van/naar het buitenland	2.956	4.603	4.170	4.057	4.153	4.600	4.406	4.727	4.116	4.739
Reëel bruto nationaal inkomen	196.057	203.277	206.344	207.553	213.722	220.189	225.623	230.636	231.800	236.012
Verbruik van vaste activa	27.313	28.059	28.747	29.450	30.175	30.997	31.860	32.865	35.376	36.476
Reëel netto nationaal inkomen	168.744	175.218	177.596	178.103	183.547	189.192	193.763	197.770	196.424	199.536
Saldo van de reële inkomensoverdrachten van/naar het buitenland	-1.340	-1.564	-1.379	-2.015	-1.978	-2.263	-2.307	-2.119	-1.947	-1.444
Netto nationaal beschikbaar inkomen	167.404	173.654	176.218	176.088	181.569	186.929	191.456	195.651	194.477	198.092

¹ Het bruto binnenlands product tegen vaste prijzen meet het geheel van de door de economie geproduceerde toegevoegde waarde naar volume. Het reële inkomen van de ingezetenen hangt af van dat productievolume, maar eveneens van de koers waartegen de uitvoer kan worden verhandeld tegen de invoer uit het buitenland. Indien de ruilvoet verbetert, is zodoende minder uitvoer nodig bij de aankoop van een gegeven invoervolume: via een handelsoverschot komt het reële binnenlandse inkomen hoger uit dan het bruto binnenlands product tegen vaste prijzen. Het handelsoverschot of, eventueel, -deficit is immers gelijk aan het lopende saldo van de uitvoer en de invoer gedeïndeerd met een prijsindexcijfer en verminderd met het verschil tussen de gedeïndeerde waarde van de uitvoer en de gedeïndeerde waarde van de invoer.

5 WERKZAME PERSONEN EN BELONING VAN WERKNEMERS

5.1 NATIONALE WERKGELEGENHEID : AANTAL ZELFSTANDIGEN EN LOONTREKKENDEN

(duizenden personen)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Werkzame personen	3.894	3.907	3.942	4.011	4.063	4.139	4.198	4.189
Zelfstandigen	710	713	710	703	695	689	682	677
Loontrekkenden	3.185	3.194	3.232	3.309	3.368	3.450	3.516	3.512

N.B.: De statistieken over de tewerkstelling werden grondig herzien in november 2002. De nieuwe cijfers beperken zich voorlopig tot de periode 1995-2002.

5.2 BINNENLANDSE WERKGELEGENHEID : VERDELING VAN DE LOONTREKKENDEN PER BEDRIJFSTAK

(duizenden personen)

	Section Nace-Bel	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Landbouw, jacht, bosbouw en visserij	A+B	27	28	28	29	29	29	28	29
Nijverheid	C+D+E	677	667	658	658	649	651	652	633
Bouwnijverheid	F	184	180	178	178	181	186	189	188
Diensten		2.251	2.273	2.320	2.394	2.459	2.534	2.596	2.613
Handel, vervoer en verkeer	G+H+I	734	738	745	754	768	785	805	804
Financiële diensten, immobiliën, huur en diensten aan bedrijven	J+K	370	378	401	436	454	488	502	501
Overheid en onderwijs	L+M	715	718	717	729	745	752	753	762
Andere diensten	N+O+P	432	440	457	474	492	508	535	546
Binnenlandse loontrekkende werkgelegenheid		3.139	3.147	3.184	3.259	3.319	3.400	3.466	3.463

N.B.: De statistieken over de tewerkstelling werden grondig herzien in november 2002. De nieuwe cijfers beperken zich voorlopig tot de periode 1995-2002.

5.3 VERDELING VAN DE BELONING VAN WERKNEMERS PER BEDRIJFSTAK

(binnenlands concept, miljoenen euro's)

	Section Nace-Bel	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Landbouw, jacht, bosbouw en visserij	A+B	303	316	317	321	337	353	386	392	413	433
Nijverheid	C+D+E	24.182	25.239	26.319	26.653	27.526	27.863	28.485	28.958	30.100	30.315
Bouwnijverheid	F	5.291	5.381	5.508	5.335	5.467	5.543	6.015	6.312	6.590	6.818
Diensten		68.615	71.268	73.055	74.753	78.110	81.496	86.408	91.185	96.278	101.037
Handel, vervoer en verkeer	G+H+I	21.917	22.342	22.459	22.682	23.490	24.120	25.543	26.783	28.416	29.513
Financiële diensten, immobiliën, huur en diensten aan bedrijven	J+K	13.859	14.352	14.960	15.537	16.604	18.071	19.634	21.460	22.722	23.781
Overheid en onderwijs	L+M	22.122	23.329	24.260	24.755	25.612	26.337	27.531	28.487	29.731	31.284
Andere diensten	N+O+P	10.717	11.245	11.376	11.779	12.405	12.967	13.701	14.456	15.410	16.458
Totale beloning van werknemers		98.391	102.204	105.199	107.061	111.440	115.254	121.294	126.847	133.381	138.603

Info

INFO PUBLICATIES

PAPIEREN

	F	N	E	Per nummer	Abonnement	Frequentie
Algemene statistiek						
Statistisch tijdschrift	☐	☐	☐	26,00 €	94,00 €	4/jaar
Statistisch tijdschrift - Maandelijkse bijwerking	☐	☐	☐	-	52,00 €	8/jaar
Economische indicatoren	☐	☐	☐		gratis	wekelijks
Perscommuniqué - conjunctuuronderzoek	☐	☐	☐		gratis	12/jaar
Buitenlandse handel						
Maandbericht (België)	☐	☐	-	7,25 €	81,75 €	13/jaar
Kwartaalbericht (België)	☐	☐	-	26,00 €	81,75 €	5/jaar
Kwartaalbericht (Gewestelijke resultaten)	☐	☐	-	26,00 €	81,75 €	4/jaar
Nationale rekeningen						
Kwartaalaggregaten	☐	☐	-	6,00 €	19,75 €	4/jaar
Regionale rekeningen - 1995 - 2000	☐	☐	-	19,75 €	-	1/jaar
Deel 1 - Raming van de jaarlijkse aggregaten	☐	☐	-	12,25 €	-	1/jaar
Deel 2 - Gedetailleerde rekeningen en tabellen	☐	☐	-	19,75 €	-	1/jaar
Kapitaalgoederenvoorraad en investering	☐	☐	-	19,75 €	-	1/jaar
Globaal abonnement Nationale rekeningen	☐	☐	-	-	80,00 €	8/jaar

Beschikbaar op:

<http://www.nbb.be/DQ/N/planningPapPub.htm>

CD-ROM

De trimestriële cd-rom bevat een extract van de statistische tijdreeksdatabase van de Nationale Bank van België, en is beschikbaar in het Nederlands en het Frans.

Naast data vindt u enkele methodologische nota's die verduidelijking geven omtrent de tabellen in het Statistisch tijdschrift. Ten slotte kunt u er eveneens de meest recente versie van dit tijdschrift op consulteren en afdrukken.

Cd-rom Belgostat	☐	☐	-	25,00 €	60,00 €	4/jaar
Cd-rom Jaarboek van de buitenlandse handel	☐	☐	-	25,00 €	-	1/jaar

Beschikbaar op: http://www.nbb.be/DQ/N/order_single.htm

INTERNET WEBSITE

Onze Internet site is te raadplegen op het volgende adres : <http://www.nbb.be/DQ/N/homen.htm>

MAILINGLIST

Inschrijving op de mailinglist voor statistische publicaties in PDF-formaat

Beschikbaar op: <http://www.nbb.be/DQ/N/bestel.htm>

IDENTIFICATIE

Naam:	
Firma en BTW n°:	
Adres :	
Tel. of fax:	
E-mail adres:	

Fax NBB:	02/221 31 34
E-mail:	statisticalpaper@nbb.be